

© Рада Європи/Європейський суд з прав людини, 2012. Цей переклад був здійснений за підтримки Трестового фонду прав людини Ради Європи (www.coe.int/humanrightstrustfund). Він не зобов'язує Суд. Для отримання додаткової інформації ознайомтеся з повідомленням про авторські права в кінці цього документа.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court. For further information see the full copyright indication at the end of this document.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2012. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour. Pour plus de renseignements veuillez lire l'indication de copyright/droits d'auteur à la fin du présent document.

***Yumak and Sadak v. Turkey* – заява №10226/03**

Рішення від 8.7.2008 [Велика палата]

Стаття 3 Першого протоколу

Вибір законодавчого органу

Вільне вираження думки народу

Вимога до політичних партій набрати принаймні 10% голосів на національних виборах для того, щоб отримати представництво в парламенті: *відсутнє порушення*

Факти: Заявники брали участь у парламентських виборах листопада 2002 року в якості кандидатів від ДЕНАР (Народна демократична партія) у виборчому окрузі, що поширювався на територію провінції. У результаті голосування ДЕНАР отримала приблизно 45,95% голосів (47449 голосів), поданих в цій провінції, але здобула лише 6,22% голосів в національному масштабі. Згідно із Законом №2839 про вибори членів Національних зборів від 1983 року, який передбачав, що "партії не одержують місць, якщо вони не отримали більше 10% від загальнонаціональної кількості поданих дійсних голосів", заявників не було обрано. З трьох парламентських місць, виділених на провінцію, два були заповнені партією, яка отримала 14,05% голосів (14460 голосів), а третє – незалежним кандидатом, який отримав 9,69% голосів (9914 голосів). З 18 партій, які взяли участь у виборах, лише дві зуміли подолати 10% бар'єр та таким чином здобути місця в парламенті. Одна з них, яка одержала 34,26% поданих голосів, здобула 66% місць, тоді як друга – здобула 33% місць, одержавши 19,4% голосів. Національні збори, які були сформовані після тих виборів, були найменш представницькими з часу, коли було вперше запроваджено багатопартійну систему. Частка виборців, які не були представлені, досягнула приблизно 45%, а рівень неявки на виборах перевищив 20%.

Право: Вибірчий поріг у 10%, що застосовувався на національному рівні для представництва політичних партій в парламенті, становив втручання у виборчі права заявників. Поріг переслідував правомірну мету уникнення надмірної та шкідливої парламентської фрагментації і таким чином зміцнення урядової стабільності. Вибір, зроблений законодавчим органом, не був сам по собі таким, що суперечив статті 3 Першого протоколу, яка в принципі не

покладала на Договірні Держави обов'язок встановити виборчу систему, яка б гарантувала парламентське представництво партіям з переважно регіональною базою підтримки, незалежно від голосів, поданих в інших частинах країни. З іншого боку, проблема могла виникнути, якщо б відповідне законодавство було спрямовано на позбавлення таких партій парламентського представництва. Виборчий поріг, що застосовувався у Туреччині, був найвищим серед держав-членів Ради Європи. Лише три інші держави-члени обрали високі пороги (7 чи 8%). Третина держав застосовували поріг у 5%, а 13 країн обрали менший показник. Суд, однак, зазначив, що ефект від виборчого порога може різнитися від однієї країни до іншої, і що різноманітні системи можуть переслідувати різні, інколи навіть суперечливі, політичні цілі. Жодна з цих цілей не може розглядатися необґрунтованою сама по собі. Роль, яку відігравали виборчі бар'єри, різнилася залежно від рівня, на якому вони були встановлені, та партійної системи в кожній країні. Низький поріг виключав лише дуже малі групи, що ускладнювало формування стабільних більшостей, тоді як у випадках високої фрагментації партійної системи високий поріг позбавляв багатьох виборців представництва. Хоча Суд міг погодитися, що виборчий поріг у 5% більше відповідав спільній практиці держав-членів, він не міг оцінити поріг, який розглядається у справі, без урахування виборчої системи та політичної еволюції відповідної країни. Відповідно Суд повинен був оцінити вплив корегуючих та інших запобіжних заходів, які передбачалися у системі, що оспорується. Щодо можливості висування в якості незалежного кандидата, Суд зауважив, що в Туреччині на незалежних кандидатів поширювалася низка несприятливих обмежень та умов, які не застосовувалися до політичних партій. Проте цей спосіб не можна вважати надієвим на практиці, що засвідчили, зокрема, вибори 2007 року, на яких те, що до незалежних кандидатів не застосовувався поріг, дозволив малим партіям здобути місця в парламенті. Те саме стосувалося можливості формування виборчих коаліцій з іншими політичними групами. Правда, оскільки близько 14,5 мільйонів голосів на виборах листопада 2002 року були подані за неуспішних кандидатів, ці виборчі стратегії могли мати лише обмежений ефект. Але вибори 2002 року проводилися у кризових обставинах через багато причин (економічна та політична кризи, землетруси), і дефіцит представництва, що спостерігався після виборів, міг частково пояснюватися контекстом, а не лише високим національним порогом. Це були єдині вибори після 1983 року, коли така висока частка голосів не отримала представництва в парламенті. Це означало, що політичні партії, на яких негативно впливав поріг, змогли на практиці розробити стратегії, за допомогою яких вони могли пом'якшити деякою мірою його вплив, хоча такі стратегії також суперечили одній із задекларованих цілей порога, а саме запобігти парламентській фрагментації. Суд також визнав важливою роль Конституційного Суду. Пильнуючи з метою запобігти надмірному впливу оспорованого виборчого порога шляхом знаходження рівноваги між принципами справедливого представництва та урядової стабільності, Конституційний Суд забезпечував гарантію проти завдання зазначеним бар'єром шкоди самій суті права, утіленого в статті 3 Першого протоколу. Як висновок, Суд зазначив, що загалом 10% виборчий поріг видається надмірним, і погодився з органами Ради Європи, які рекомендували його зменшення. Високий бар'єр змушував політичні партії вдаватися до стратегій, які не сприяли прозорості виборчого процесу. У цій справі, однак, Суд не був переконаний, що, даючи йому оцінку у світлі конкретного контексту виборів, які розглядалися, та враховуючи супроводжуючі його корегуючі засоби та інші гарантії, які обмежили його вплив на практиці, цей бар'єр мав наслідком завдання шкоди сутності прав, які гарантовано заявникам у статті 3 Першого протоколу.

Висновок: відсутнє порушення (тринадцятьма голосами проти чотирьох).

© Рада Європи/Європейський суд з прав людини
Цей стислий виклад рішення, підготовлений секретаріатом, не є обов'язковим
для Суду.

© Рада Європи/Європейський суд з прав людини, 2012

Офіційними мовами Європейського суду з прав людини є англійська та французька мови. Цей переклад було замовлено за підтримки Трастового фонду з прав людини Ради Європи (www.coe.int/humanrightstrustfund). Переклад не є обов'язковим для Суду, також Суд не несе жодної відповідальності за його якість. Він може бути завантажений з бази даних рішень Європейського суду з прав людини HUDOC (<http://hudoc.echr.coe.int>) чи будь-якої іншої бази даних, з якою Суд поділився цим перекладом. Переклад може бути відтворено у некомерційних цілях за умови цитування в повному обсязі назви справи, а також зазначення наведеного вище копірайту та згадки про Трастовий фонд з прав людини. Якщо планується використати будь-яку частину цього перекладу в комерційних цілях, прохання звернутися за адресою publishing@echr.coe.int.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012

The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court, nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be downloaded from the HUDOC case-law database of the European Court of Human Rights (<http://hudoc.echr.coe.int>) or from any other database with which the Court has shared it. It may be reproduced for non-commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together with the above copyright indication and reference to the Human Rights Trust Fund. If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact publishing@echr.coe.int.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2012

Les langues officielles de la Cour européenne des droits de l'homme sont le français et l'anglais. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour, et celle-ci décline toute responsabilité quant à sa qualité. Elle peut être téléchargée à partir de HUDOC, la base de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme (<http://hudoc.echr.coe.int>), ou de toute autre base de données à laquelle HUDOC l'a communiquée. Elle peut être reproduite à des fins non commerciales, sous réserve que le titre de l'affaire soit cité en entier et s'accompagne de l'indication de copyright ci-dessus ainsi que de la référence au Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme. Toute personne souhaitant se servir de tout ou partie de la présente traduction à des fins commerciales est invitée à le signaler à l'adresse suivante: publishing@echr.coe.int.